

О.В. Тюрін
д. ф. - м. н., проф.

ЦІЛІ ТА ЗАДАЧІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ СТОСУНКІВ

Відмінною особливістю економічних відносин в сучасних умовах є їх глобалізація, тобто якісно новий етап у розвитку інтернаціоналізації господарського життя. Зростаюча глобалізація економіки виражається в різкому збільшенні масштабів і темпів переміщення капіталів, випереджаючому зростанні міжнародної торгівлі порівняно зі зростанням ВВП, виникненням цілодобово працюють в реальному масштабі часу світових фінансових ринків [1, с. 56–57].

В результаті міжнародної кооперації виробництва, розвитку міжнародного поділу праці, зовнішньої торгівлі і міжнародних економічних відносин в цілому відбувається посилення взаємозв'язку і взаємозалежності національних економік. Ефективними технічними засобами, що забезпечують необхідний взаємозв'язок для прийняття управлінських рішень в умовах глобалізації і в реальному масштабі часу є корпоративні інформаційні системи [2, с. 11].

У корпоративній інформаційній системі, як технічного засобу системної інтеграції реалізована сучасна управлінська ідеологія, яка об'єднує бізнес-стратегію компанії і прогресивні цифрові інформаційні технології. Так само корпоративні інформаційні системи сьогодні є найважливішим інструментом впровадження нових методів управління і реструктуризації підприємства. Таким чином, сучасні інформаційні технології є одним із основних засобів, що забезпечують глобалізацію економічних відносин.

Спектр бізнес-процесів, реалізованих у різних корпоративних інформаційних системах, може бути досить широким. Серед іншого це і управління продажами в різних формах, наприклад, продаж у кредит або продаж з оплатою зустрічним зобов'язанням, різноманітні бізнес-процеси, пов'язані з плануванням, закупівлями, виробництвом, зберіганням, персоналом, і багато чого іншого.

Переваги впровадження корпоративних інформаційних систем:

- отримання достовірної та оперативної інформації про діяльність усіх підрозділів корпорації у реальному масштабі часу незалежно від їх віддаленості;
- підвищення ефективності управління корпорацією;
- скорочення витрат робочого часу на виконання робочих операцій;
- підвищення загальної результативності роботи за рахунок раціональнішої її організації.

Тому однією з відмінних рис економічної глобалізації є розвиток на основі корпоративних інформаційних систем інформаційної електронної комерції та формування інформаційного виробництва [3, с. 46; 4]. У світовій економіці швидкими темпами зростає програмна індустрія, зростають обсяги програмного забезпечення електронного бізнесу. Відбувається створення національних та міжнародних великих інформаційних економічних комплексів, що організуються як транснаціональними корпораціями («Майкрософт», «АТТ», «ІБМ» та ін.), так і урядами та компаніями окремих країн [5]. Так на ринку інформаційних технологій представлений широкий спектр програм, що забезпечують прийняття рішень у сфері інвестицій та фінансового аналізу на підприємствах (наприклад, Project Expert, Comfar III Expert, Audit Expert), у сфері банківських операцій (SWIFT) [6, с. 150; 7, с. 111], а також програмні продукти керування підприємством (ERP-система). Необхідно відзначити також інформаційні системи бухгалтерського обліку (BAS Бухгалтерія), управління взаємовідносинами з клієнтами CRM-система Бітрікс24 та програму М.Е.DOC, призначену для подання звітності до всіх контролюючих органів України [8, с. 169–170].

Інформаційна економіка, що формується, об'єктивно визначає створення системи електронних відносин між приватними компаніями, державою і бізнесом, державою і населенням та електронної системи міжнародних зв'язків. Відповідно змінюються функції управління у фірмах, різних організаціях та функції державного управління.

Актуальними управлінськими державними рішеннями на даний час є:

- організація електронних ринків та розширення приватного та державного електронного підприємництва;

- емісія електронних платіжних засобів та контроль над їх оборотом;
- створення електронних систем у сфері митної діяльності;
- проведення електронних конкурсів з державних замовлень;
- розвиток електронних відносин між державою та населенням (через Інтернет та електронну пошту) при виплаті заробітної плати в державних установах, при сплаті податків та мит;
- розробка та реалізація національних та міжнародних програм розвитку інтернет-економіки та електронного бізнесу.

У міру розвитку економічної глобалізації, розробки та впровадження новітніх інформаційних технологій інтернет-економіка перетворюється на глобальну систему із всесвітньою інформаційною мережею.

Це істотно змінює характер процесів інтернаціоналізації та транснаціоналізації виробництва та обміну. З'являються нові можливості для поглиблення міжнародної спеціалізації та кооперації, прискорення процесу міжнародної стандартизації та сертифікації продукції та послуг, удосконалення та здешевлення інформаційних зв'язків у світовій економіці, формування глобальних баз даних, зменшення транзакційних витрат, для глобалізації іноземного інвестування та перетворення національного та глобального економічного зростання на інформаційно-інноваційний процес.

Якщо на початку ХХ століття основними локомотивами світової економіки були великі нафтові, металургійні, машинобудівні та гірничодобувні підприємства, то нині найбільшими компаніями є представники сектору інформаційної економіки (таблиця 1).

За даними Всесвітнього економічного форуму індекс конкурентоспроможності економіки держав має високий рівень кореляції з індексом розвитку в країнах інформаційно-комунікаційних технологій. Під розвитком інформаційно-комунікаційних технологій розуміється сукупність компаній, які здійснюють такі види діяльності:

- розробка тиражного програмного забезпечення;
- надання послуг у сфері інформаційних технологій, зокрема розробка програмного забезпечення, проектування, впровадження та тестування інформаційних систем, консультування з питань інформатизації;

- розробка апаратно-програмних комплексів з високою доданою вартістю програмної частини;
- віддалена обробка та надання інформації, у тому числі на сайтах в інформаційно-телекомунікаційній мережі «Інтернет».

Таблиця 1

Рейтинг найбільших компаній світу, 2016

Компанія	Основна сфера діяльності	Капіталізація, \$
Apple	Виробництво електроніки та інформаційних технологій	577,4 млрд.
Google	Інтернет-сервіси, програми, відеохостинг YouTube	547,9 млрд.
Microsoft	Виробництво програмного забезпечення	443 млрд.
Amazon	Торгівля в Інтернеті	360 млрд.
Wells Fargo	Банки	299 млрд.
Samsung	ПК, мобільні пристрої, побутова техніка та електроніка	254 млрд.
China Mobile	Телекомунікації	250 млрд.

Джерело: опрацьовано автором на основі [9]

Процес становлення інформаційного виробництва та міжнародної електронної торгівлі змінює колишні уявлення про закономірності розвитку міжнародної спеціалізації та кооперації, міжнародної виробничої та науково-технічної інтеграції, характер структурних зрушень у національній економіці, про напрями взаємодії регіональних інтеграційних угруповань. У зв'язку з цим виникає найважливіша проблема та водночас стратегічне завдання регіональної інтеграції, що полягає у створенні загального правового простору для формування інтеграційної інтернет-економіки. Вирішення цього завдання передбачає узгодження та гармонізацію нормативно-правових засад національних програм електронної діяльності, підготовку та здійснення міжнародних програм розвитку інформаційної та телекомунікаційної інфраструктури та інтеграційного електронного бізнесу [3, с. 45]. Важливою умовою ефективного вирішення цього завдання є також формування відповідного інституційного середовища. При цьому кадри та освіта віднесені до одного із ключових інститутів, у рамках яких створюються умови для розвитку інтернет-економіки.

До основних цілей напряму, що стосується кадрів та освіти, можна віднести такі:

- створення ключових умов для підготовки кадрів інтернет-економіки;
- вдосконалення системи освіти, яка має забезпечувати інтернет-економіку компетентними кадрами;
- ринок праці, який має спиратися на вимоги цифрової економіки;
- створення системи мотивації щодо освоєння необхідних компетенцій та участі кадрів у розвитку цифрової економіки.

Для успішного розвитку інтернет-економіки необхідна людина, яка має компетенції в галузі нових технологій, вміє дослідити, вміє впроваджувати нове, вміє вдосконалювати старе. І навіть не людина, а групи людей, які вміють об'єднувати та активізувати компетенції особистостей у єдиний колективний інтелект. У зв'язку з цим можна визнати, що основними факторами виробництва у майбутній економіці стають людський та інформаційний капітали, причому роль ключового фактора закріплюється за людським капіталом.

Зміни, що відбуваються в економіці сьогодні і прогнозовані в недалекому майбутньому, торкаючись всієї сфери освіти, чинять все більший тиск на вузівське середовище, ставлячи під питання цінність їхніх дипломів. У зв'язку з цим є необхідність скоригувати всі форми освіти та навчання.

Найшвидше, перед університетами та іншими вузівськими організаціями стоятимуть завдання перехідного періоду: поряд з підготовкою бакалаврів та магістрів за заявленими раніше напрямками та спеціальностями розширювати нішу програм та створювати необхідні умови, в яких студенти зможуть отримувати знання та освоювати навички, потрібні інформаційною інтернет-економікою.

Зупинимось ще на одній дуже важливій, на наш погляд проблемі, що вимагає свого вирішення. Використання інформаційної економіки підвищує роль комп'ютера у перетворенні суспільства. Традиційний спосіб спілкування людини із комп'ютером – процедурний. Він полягає в тому, що деяка область завдань (наприклад, управління бізнес-процесами) після моделювання в економічному середовищі проектується за допомогою програмного забезпечення (програмне моделювання процедурними мовами типу Кобол, Фортран, Сі та ін)

в комп'ютер. Як тільки виникає нове завдання, вона так само додається в програмне забезпечення. У наш час такий спосіб спілкування стає недостатнім. Потрібно, щоб сам комп'ютер міг запропонувати шлях вирішення: як у окремих питаннях, і у питаннях напряму розвитку області загалом. Але для цього потрібна методика, яка вирішувала б будь-які завдання логіки і, більше того, щоб ці завдання розумів і міг вирішувати комп'ютер.

Список використаної літератури

1. Синцеров Л.М. Длинные волны глобальной интеграции. *Мировая экономика и международные отношения*. 2000. № 5. С. 56–64.
2. Татарчук М.І. Корпоративні інформаційні системи : навч. посібник. К. : КНЕУ, 2005. 291 с.
3. Макасовский В.П. Глобальное информационное пространство. *География мирового развития*. М. : 2010. Вып. 2. С. 43–55.
4. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. М. : ГУ ВШЭ, 2000. 608 с. URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/kastel/index.php (дата звернення: 29.10.2021).
5. Черкасов Н.А. Электронный бизнес – проявление глобализации и условие эффективной интеграции национальных хозяйств. *Евразийский международный научно-аналитический журнал. Проблемы современной экономики*. 2004. № 1–2(9–10). URL: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=393> (дата звернення: 30.10.2021).
6. Амириди Ю.В. Інформаційні системи в економіці. Управління ефективністю банківського бізнесу : підручник / Ю.В. Амириди, Е.Р. Кочанова, О.А. Морозова. М. : Кнорус, 2011. 176 с.
7. Григорьева И.В. Интернет-банкинг, стан, проблеми і перспективи розвитку. *Розвиток фінансово-кредитної системи: тенденції, проблеми, перспективи*. 2013. С. 111–112
8. Тюрин О.В., Ахмеров О.Ю. Системи обробки економічної інформації : навчальний посібник. Одеса : ОН, 2021. 358 с.
9. Тюрин О.В., Максимов О.С., Максимова Ю.О. Актуальні проблеми цифрової економіки : методичні рекомендації. Одеса : Друк. Південь, 2019. 52 с.